

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravištvu „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravištvu sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petstotnica 20 vin., pogojni prostor 25 vin., poslana in razglašena 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Štev. 24.

V Ljubljani, v torek dne 4. julija 1911.

Leto I.

Nova madjaronska stranka.

V Zagrebu, 2. julija.

Banu Tomašiću se je pripetilo nekaj neprijetnega. V hrvaški delegaciji v budimpeštanskem državnem zboru, ki že davno ni popolna, se je pokazala nesloga. Slavonci poslanci, nekdanji zvesti oprode Tomašićevi, odpovedujejo pokorščino. V hrvaškem klubu v Budimpešti je dr. Papratović predlagal, naj Hrvatje zaradi trajnega kršenja hrvaško ogrske pogodbe glasujejo proti proračunu, dr. Pinterović pa je priporočal, da naj vsaj ostanejo rezervirani, t. j. naj se sicer ne izrečejo proti vladi, pa tudi za njo ne. Oba sta ostala sicer osamljena v klubu, v katerem sedi itak le še par „hrvaških“ aristokratov, ki niti hrvaški ne znajo, pa Tomašićevi veliki župani in peščica poslanecev, osebno odvisnih od Tomašića. Ali če je misel poslancev iz Osijeka resna, tedaj bi se zdaj lahko začela proti grofu Khuen Hedervaryju in njegovemu pretorijancu Tomašiću ofenzivna politika. Zakaj tisti ljudje, ki so ostali v Budimpešti in po Tomašićevi želji podali izjavo, da glasujejo za proračun, so manjšina hrvaške delegacije; s slavonkimi poslanci bi člani hrvaške koalicije imeli večino in zato bi bilo bolje, da bi šli v Budimpešto zastopati opozicijo, kakor pa da sede doma s svojimi protesti, za katere se nihče v Budimpešti ne zmeni.

Za Tomašića je stvar neprijetna, ker mu kaže neuspeh prav tisti trenutek, ko si je domisljal, da je dosegel že vse kar je hotel. Njegova naloga je bila vpeljati na Hrvaškem enako madjaronsko politiko, kakršna se je vodila pod Khuenom, ko je bil hrvaški ban. V ta namen si je hotel ustanoviti zanesljivo vladno stranko, ki bi z njim vred plesala, kakor pisarko v Budimpešti. S koalicijo se mu to ni posrečilo, z novimi volitvami tudi ne. V hrvaškem saboru nima večine. Poskušal je priti do cilja po stranskih potih. Delegati, ki zastopajo Hrvaško v skupnem ogrsko-hrvaškem državnem zboru, so mu bili vdani, dasi niso pripadali eni stranki. Ravno z njimi pa je hotel ustvariti tisto stranko, ki jo potrebuje. In tisti trenutek, ko je mislil, da se je že vse izvršilo po njegovi želji mu Slavonci odpovedujejo pokorščino!

Tomašić dela, kakor da si zaradi tega ne bel glave. Dopoldne je Papratović s Pinterovićem nastopil opozicijsko, popoldne so nje-

govi mameluki sklenili, da osnujejo edinstveno stranko.

V programu boimela čistost „hrvaško ogrske pogodbe in zaupanje do hrvaške in skupne vlade.“ To je ravno tak program, kakor ga je imela Khuenova madjaronska stranka in vsak pameten človek ve, da ne pomeni nič. Dvajset let so Khuenovci varovali „čistost pogodbe“ in dvajset let se je pogodba vsak dan bolj kršila na škodo Hrvaške. Sedaj je Khuen ministrijski predsednik in ima zopet jako lepe besede za „čistost pogodbe“, ali nič drugega kakor lepe besede. Na Hrvaškem se madjarizira da se vse kadi, Hrvaška se bolj in bolj spreminja v madjarsko kolonijo, Tomašić pa tolaži svoje mameluke z „dobro voljo grofa Khuen Hedervaryja.“

Z novoosnovano vladno stranko hoče Tomašić napraviti nove volitve. „Pest r Lloyd“, ki je dobro poučen o namelih ogrske vlade, piše, da je razpust hrvaškega sabora le še vprašanje kratkega časa. To se pravi: Tomašić se ni popolnoma pripravil na nove volitve. Ustanovitev vladne stranke ne zadostuje. Treba je „upravnih“ priprav. V Avstriji pravite takim volitvam „galiske“. Bolje bi bilo, če bi jim rekli „hrvaške“. Večjega nasilstva in sleparstva ne more biti pri nobenih volitvah kakor pri hrvaških. Kadar bomo volili, zopet ne bo došli vojakov na Hrvaškem in Tomašić si bo izposodil cele regimente iz Avstrije. Sedaj se morajo pač oči odpreti tudi tistim idealistom, ki so mislili, da volk lahko postane krotak in da se Khuen Hedervary lahko izpremeni na svoja stara leta. Hrvaška buržoazija pa mora sedaj pokazati, če ima še kaj moči in volje in še kaj političnega poštenja v sebi. — Prihodnji volilni boj lahko odloči uodo naše politike za desetletja.

Zadnji čas se kažejo pri meščanskih strankah neka sumljiva znamenja. Vest, da hočejo Reko cerkveno ločiti od senjske škofije in ustanoviti posebno škofijo za Reko, je povzročila hud časnikijski boj in nekoliko demonstracij. Vlada sicer trdi, da je vest izmišljena. Naj bo že kakorkoli; bati se je, da bodo opozicijske stranke glodale to kost, pa pozabile na večje in važnejše reči. Videli smo že koalicijo, starčevčance in agrarce na skupnih shodih zaradi škofijskega vprašanja, in to združevanje nasproti je pri nas vedno slabo znamenje.

Današnje številko smo poslali mnogim prijateljem in znancem na ogled.

Volilna reforma v Belgiji.

Bruselj, koncem junija.

Slabo uslugo so si klerikaleci izkazali s šolskim zakonom, ki so ga hoteli vsiliti zbornici. Zakaj s tem, da so prisili opozicijo na skrajni boj proti zakonu, ki bi bil izročil belgijsko mladino popolnoma klerikalnim vplivom, so posredno sami povzročili padec svoje vlade, obenem pa tudi razkrili neslogo v lastnem tabornu in nehoti spravili v ospredje tisto agitacijo, katere klerikaleci se najbolj boje: agitacijo za splošno in enako volilno pravico. Če so bili doslej liberalci na levem krilu nezanesljivi v boju za demokratiziranje parlamenta, oni na desnem krilu pa naravnost nasprotni vsaki politični pravici vseh belgijskih državljanov, so zadnji dogodki to popolnoma izpremenili, ker morajo tudi liberalci spoznati, da se ne morejo več upirati tej zahtevi in da je „pluralna volilna pravica“ še edina opora klerikalnega režima.

Skupni nastop socialistične in liberalne stranke je pač le taktičnega pomena. Načelna nasprotja med obema strankama so prevelika, da bi bila kakšna ožja zveza mogoča. Toda skupni taktični pomen je že rodil dobre uspehe. V Belgiji ne dvomi nihče več, da je šolski zakon odgojen in v sedanjem parlamentu ne bo več govora o njem. Vlada je tudi že — rada ali nerada — izjavila, da se število mandatov v zbornice pomnoži. Sedanja zbornica pa ne bo mogla na noben način živeti dalje kakor do leta 1912. Tedaj so splošne volitve neizogibne. Ministrijski predsednik Brocquville je pripravljen na to in če tudi še ni potrdil, da se to zgodi, tudi ni — kakor upozarja sodrug Vandervelde v „Peuple“ — dejal: Ne. Sicer pa ima opozicija toliko sredstev, da lahko prisili kralja na razpust sedanje zbornice, kakor hoče.

Skoraj s popolno gotovostjo je pričakovati da izgubi klerikalna stranka pri prihodnjih volitvah večino. Tedaj pa pride neizogibno volilna reforma na vrsto. Vlado bo morala prevzeti liberalna stranka. Sama pa ne bo dovolj močna in njen obstanek bo odvisen od socialne demokracije. To čuti liberalna stranka že danes in zato se opaža v njenih nazorih o volilni pravici velik preobrat. Če hoče pri prihodnjih volitvah častno obstati, ne sme volilcev odganjati od sebe, kar bi se gotovo zgodilo, če bi se postavila enaki volilni pravici po robu. Do zadnjega časa je del liberalne stranke za-

hteval drug glas za družinske očete nad 35. letom. V tem oziru sveda ne more biti nobenega kompromisa s socialisti, ki so svoje stališče jasno označili: nepopačena splošna in enaka volilna pravica od 21. leta dalje. Ta zahteva ima v masah take simpatije, da bi bilo za liberalce skrajno nevarno, če bi vztrajali na reakcionarnem stališču.

Dne 15. avgusta pripravljajo socialisti velikansko demonstracijo za svojo zahtevo in kaže se, da bo manifestacija, katere se udeležijo delavstvo iz vseh krajev dežele, sijajno uspeša. Demonstracije v posameznih mestih se bodo vršile že poprej in bodo nedvomno še povzdignile bojevitost socialistov. To opazujejo liberalci in tudi najkonzervativnejši med njimi spoznavajo, da bo vtiak manifestacije velikanski. In to spoznanje je povzročilo, da je liberalni vodja Hymans, ki je bil doslej naravnost zagrižen nasprotnik socialistične zahteve, pred kratkim ua nekim shodu zboru izjavil, da se bodo liberalci udeležili socialistične manifestacije. Na vsak način je s tem že podana neka garancija za pošteno volilno reformo.

Ali za socialiste je volilna pravica samo sredstvo. Potrebno je, da dosežejo tisto politično moč, ki jim gre po njihovem številu. Ker bodo po padcu klerikalne stranke liberalci morali prevzeti vladno, je koristno, če imajo socialisti od bodočih gospodarjev v državi javno obljubo, na katero jih lahko spominjajo, kadar hočejo.

Tamkaj pa bo konec skupnega taktičnega nastopa. Tedaj se prične s pomnoženo odločnostjo tisti gospodarski boj, ki se sedaj ni mogel tako jasno izražati, kakor bi bilo treba. Liberalci — na to se ne sme pozabiti izven Belgije — so namreč tukaj prava meščanska stranka, politični zastopniki najkrušnejšega izkoriščanja. In boj s to kapitalistično silo bo še ostrejši kakor sedanji boj s klerikalizmom. Pogoj za uspeh tega boja pa je splošna in enaka volilna pravica in zato je opravičeno, da zastavlja belgijska socialna demokracija za sedaj svojo moč za ta politični cilj. Še le z volilno pravico bo belgijski proletariat svobodnejše dihal.

Spletkarstvo angleške gosposke zbornice.

Angleški lordi, ki že dolgo nastartajo sedanji liberalni vladi nogo, se pripravljajo na

Z duem 1. julija pričenja nov mesec in novo četrtletje, ki je najlepša prilika, da se obnovi naročnina. Naročnik bodi vsakdo vsaj mesečni. Nobena družina naj ne bo brez Zarje, ki izhaja vsak delavnik ob pol 11. dopoldne.

ZARJA

Zarja je najcenejši politični dnevnik, ki je razširjen po vsem Slovenskem in je najresnejši slovenski politični list. Kjer ni v javnih lokalih Zarje, tam jo povsod zahtevajmo. Naročnina mesečno K 1.50. Posamezna številka 6 v.

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

— Nas tri so tovariši pooblastili, da zahtevamo od vas preklic odloka o utrgavanju kopejke...

— Čemu? — je vprašal ravnatelj, ne da bi Pavla pogledal.

— Tak davek se nam ne zdi pravičen! — je glasno dejal Pavel.

— Vi vidite v moji nameri glede osušitve močvirja le željo po izkoriščanju delavcev, ne pa skrbi za zboljšanje njihovega položaja? Ali ni tako?

— Tako je! — je odgovoril Pavel.

— In kaj pravite vi? — je vprašal ravnatelj Ribina.

— Vsi smo enega mnenja! — je odgovoril Ribin.

— In vi tudi, moj ljubi? — se je ravnatelj obrnil k Sizovu.

— Tako je; prosim vas: pustite nam vendar to kopejko!

In zopet je Sizov sklonil glavo in se kakor grešnik nasmejaj.

Ravnatelj je z očmi počasi preletel množico in zmajal z rameni. Potem je raziskujoče pogledal Pavla in mu dejal:

— Glejte, vi ste dosti inteligenten — ali tudi vi ne vidite, da je to moje delo koristno?

Pavel je glasno odgovoril:

— Če osuši fabrika močvirja na svoj račun — bodo vsi razumeli!

— Fabrika se ne peča s človekoljubjem! — je suho pripomnil ravnatelj. — Ukazujem vsem, da se nemudoma podajo na delo!

Zlezal je zopet previdno dol s kupa, ne da bi koga pogledal.

V množici je nastal nezadovoljen vrisč.

— Kaj? — je vprašal ravnatelj in se ustavil.

Vsi so umolkli, le od daleč je prihajal osamljen glas:

— Sam delaj! ...

— Če v petnajstih minutah ne začnete z delom — bom dal vsem zapisati kazen! — je suho in razločno odgovoril ravnatelj.

Skozi množico je odšel, a sedaj je vzniklo za njim gluho mrmranje, in čim bolj se je potapljala njegova postava v množico, tem glasnejše je bilo kričanje.

— Govori ž njim!

— To je pravica! Eh, revščina ...

Pavlu so klicali:

— Hej, zakonodajalec, kaj pa sedaj?

— Ti si govoril na dolgo, pa je prišel ravnatelj in je — vse podrli!

— No, Vlasov, kaj pa sedaj?

Ko je vpilje postajalo vse krepkejše, je Pavel izjavil:

— Predlagam sodrugi, da ustavimo delo dotlej, dokler ne prekličemo kopejke ...

Vznemirjeno so zaplesale besede po zraku.

— Kaj misliš, da smo bedaki!

— To se mora zgoditi!

— Stavka?

— Zaradi kopejke!

— Kaj pa? Dobro pa stavka!

— Vsem gre za vrat ...

— Kdo pa bo delal?

— Ljudje se že najdejo!

— Judeži?

— Vsako leto dam tri rublje šestdeset kopejk za komarje ...

— Vsi tako!

XIII.

Pavel je zlezal s kupa in se vstopil poleg svoje matere.

Vsi naokrog so kričali, drug z drugim se prerekali in razburjeno klicali.

— Stavke ne izvedeš! — je dejal Ribin pristopivši k Pavlu. — Dasi so ljudje željni kopejke, so vendar zelo plašni. Tristo jih utedne stopiti na tvojo plat, več ne. Tak kup gnoja ne vzdigneš na enih vilah!

Pavel je molčal. Pred njim se je majalo ogromno, črno obličje množice in mu zahtevalo gledalo v obraz. Sreč mu je nemirno bilo, Vlasovu se je zdelo, da so vse njegove besede brez sledu zginile v ljudih, kakor redke kaplje dežja, ki padajo na zemljo, razhrebano od dolge suše. Drug za drugim so hodili delavci k njemu, hvalili njegove besede, izražali dvome o uspehu stavke, tožili o neza-vednosti ljudstva glede lastnih interesov in lastne sile.

Domov je odšel, ves žalosten in utrujen.

Za njim sta šla mati in Sizov, a zraven njega je korakal Ribin in mu godel na uho:

— Dobro si govoril, ampak — ne k sreč. Treba pa je iskro vreči v srce, v njegovo globino. Ljudi ne pridobis z razumom, obutalo jim ni po nogi — pretesno jim je in preozko!

Ne obujejo ga. In če ga tudi obujejo — takoj ga pošvedajo. Tako je.

Sizov je govoril materi:

— Čas je nam, starcem, da se podamo na pokopališče, Nilovna. Nov rod vstaja ... Kako smo živeli? Po kolenih smo se plazili in do zemlje smo se priklanjali. A sedaj so se ljudje ... izpametovali, ali pa se še huje motijo kakor mi ... podobni nam niso nič.

Mladina govori z ravnateljem, kakor s tovaršem ... da. Eh, če bi moj Matej živel ... Do svidenja, Pavel Mihajlov ... dobro si se postavil za ljudi! Daj bog ... da najdeš kak izhod ... daj bog!

Odšel je.

— Le umirajte! — je zamrmral Ribin. — Saj niste ljudje, ampak zamazek ... za zamazanje špranj. Ali si opazil, Pavel, kdo je najglasnejše kričal, da je odposlati tebe? Ti, ki pravijo, da si socialist, puntar ... ravno tisti! V nesrečo pode človeka ... in potem pravijo: prav se mu godi.

— Po svoje imajo prav! — je dejal Pavel.

— Tudi volčje imajo prav, če raztrgajo tovariša ...

Čemerno je bilo obličje Ribina in glas se mu je neobičajno tresel.

(Dalje.)

nov naskok. Leta 1909 so prvič izzvali oster spor z zbornico poslancev zaradi proračuna, ki so ga hoteli po svoje preokrojit. Poslanska zbornica se je postavila na stališče, da ima le ona odločati o finančnih zakonih in da ima gosposka zbornica samo pritruditi njenim sklepom. Pri novih volitvah, ki jih je vlada razpisala zaradi tega, je konservativna stranka ostala v majšini; s tem je večina prebivalstva pritrudila mnenju poslanske zbornice. Asquithova vlada je hotela tedaj trajno urediti razmerje med poslansko in gosposko zbornico, pa je v ta namen izdelala takimenovani parlamentni zakon. Glavna zakonodajna pravica se ima ohraniti poslanski zbornici. Važen je posebno drugi članek zakona, ki določa, da postane zakon splošnega značaja, če ga je gosposka zbornica trikrat zavrgla, lahko velja v eni, ako ga je zbornica poslancev sklenila in kralj potrdil.

Proti tej določbi je sedaj konservativna stranka v gosposki zbornici organizirala naskok. Skovali so zelo prebrisan načrt. Lord Lansdowne predlaga k omenjenemu članku izpremembo, ki zahteva, da se ne smejo po tretjem zasedanju enostavno predlagati kralju na sankcijo taki zakonski načrti, ki

a) se tičejo obstanka monarhije ali protestantskega nasledništva,

b) ki imajo vpeljati kak nacionalen parlament, nacionalen zbor ali nacionalen svet z zakonodajno pravico,

c) ki po mnenju posebnega iz članov obeh zbornic sestavljenega odbora zadevajo tako važna vprašanja, o katerih volilci še niso dosti jasno izrekli svojega mnenja.

Taki načrti se imajo — po Lansdownovem popravku — predlagati volilcem, da glasujejo o njih. Način tega glasovanja bi imel še določiti parlament.

Priznati se mora, da je ta napad zelo spreten. Referendum (glasovanje volilcev) izgleda nedvomno zelo demokratično. Ali zvižnost tiči najbolj v tistih točkah, za katere zahteva Lord Lansdowne navedeno izjemo. S prvimi besedami izpreminjavalnega predloga hočejo aristokratski konservativci vplivati na kralja, o katerem je znano, da je precej nezadnjaški. Njemu hočejo vsiliti mnenje, da je njegova krona v nevarnosti, če se zmanjšajo privilegiji gosposke zbornice. Tudi beseda o protestantskem nasledstvu na prestolu je zelo špekulativna. Ali najbolj hudobna je točka b. Naperjena je proti parlamentu za Irsko, ki ga Irci že davno zahtevajo in ki ga ima liberalna stranka v svojem programu. Kolikor je zahteva irske narodne avtonomije pravična, toliko je med Angleži nepopularna. Ravno s to točko hočejo lordi najbolj pripraviti liberalno vladno ob kredit. Tretja točka pa je nazadnje taka, da se z njo lahko prepreči vsak važnejši zakon, ki ni lordom všeč.

Proti nakanam gosposke zbornice ima vlada sredstvo, s katerim je že davno žugala: Lahko bi imenovala toliko novih članov v gosposko zbornico, da bi tam imela zanesljivo večino. Ali lordi se najbrže zanašajo na kralja, da ne bo vladi dovolil tega in da bo rajši razpustil parlament. Konservativni agitatorji se že zdaj pripravljajo za nove volitve in razširjajo glas, da bo poslanska zbornica še ta mesec razpuščena. Kakšen bi bil uspeh novih volitev, se ne da nikakor proročati. Navdušenja za nove volitve ni nikjer. Ali nihče ne ve, za katero stranko je to dobro znamenje.

NOVICE.

Humoreska ponesrečenega zrakoplovca.

Calais (Kalé) je znano mesto na Francoškem. Morski rokav med Francijo in Anglijo ima po njem svoje ime. Odtod se prevažajo popotniki na Angleško. Za francosko parobrodarstvo je važna njegova luka. Pa tudi v zgodovini zrakoplovstva igra vlogo; odtod je poletel prvi letalni stroj čez morje na angleško stran. Zadnjo soboto pa se je zapisal Calais še na drug način v spominsko knjigo. Postal je tako slaven kakor nemško mesto — Köpenick, kjer je znani „stotnik“ odigral svojo briljantno komedijo na račun militarizma.

Zdaj je prišel francoski militarizem na vrsto, da se mu smejejo.

Zadnji teden se je javil mlad gospod v pristni zrakoletni obleki pri vojaškem zapovedništvu v Calaisu ter se predstavil kot znani letalec Legagneux (Leganjé), ki sodeluje pri velikem okrožnem letanju po Evropi. Doletela ga je nezgoda, ki se rada pripeti letalcu. Pokvaril se mu je letalni stroj, monoplan mu je nehal funkcionirati in na ravnini Tourcoing (Turkven) se je moral spustiti na zemljo. Na tla je prišel precej trdo; hvala bogu, da se mu ni zgodilo nič hujšega in da bo lahko poletel dalje, čim mu bo popravljen stroj. Poslal je že monterje, da do večera reparirajo škodo; ko zapade solnce, pride sam iz Tourcoinga v Calais, da odtod preleti kos pota iz Calaisa v Dover (Dauer).

Bliskoma se je po mestu razširila vest o prihodu Legagneuxa. Vojaški poveljnik je obvestil župana in poslal cel pešpolk pred mesto, da zagradi primeren prostor, kjer se bo Legagneux zvečer spustil na zemljo. Tudi policija je storila vse potrebne korake, da se ne ponovi kakšna nesreča kakor na polju pri Issy. Našel se je časopis, ki je priredil posebno izdajo z Legagneuxovo biografijo in z vsemi njegovimi dosedanjimi letalnimi uspehi. Mestni zastop pa je sklenil, da priredi slavnemu letalcu banket. Calais ve, kaj se spodobi. Slaveč svojega slavnega gosta, je slavil samega sebe.

Banket se je priredil in je sijajno uspel. Legagneux je sedel na sredi, desno od njega župan, levo vojaški poveljnik, dalje okoli mize pa mestna elita in ves ženski cvet. Bilo je prav lepo, jedi so bile izbrane, vino izvrstno, šampanjec hladan. Slavni Legagneux je užival kakor mož, ki mu fini banketi in imenitne družbe niso nič tujega, ali nič ošabnosti ni bilo na njem. Vedel se je tako skromno, da je bilo mahoma vse zaljubljeno vanj. Le proti koncu banketa, ko je bil že desert na mizi, je postal nekoliko nemiren. Njegova soseda, župan in vojaški poveljnik, sta takoj opazila to in sta ga kolikor mogoče obzirno vprašala, kaj se je zgodilo. Odlični gost je bil v očitni veliki zadregi in nerodno mu je bilo govoriti. Opazil je, da je izgubil denarnico. Najbrže se je to zgodilo, ko se je moral tako nerahlo spustiti na zemljo. Neprilika je tem večja, ker bo popravek motorja drag, zakaj v Tourcoing je moral poslati monterje na dveh avtomobilih in inženirja iz ladjedelnice, ker se mora tudi neka cev zaliti. Zelo neprijetno res!

Župan je razumel nepriliko in se ni prav nič obotavljal. V takih slučajih se pokaže pravi kavalir. Poslal je ženo domu, da naj prinese denarja, tudi vojaški poveljnik je segel v žep

in Legagneux je dobil, kar je potreboval. Prišlo se je poslovil od svojih ljubeznivih gostiteljev, da mora še v Tourcoingu videti, kako je opravljeno delo in da mora biti zvečer zopet v Calaisu, ker hoče zgodaj jutraj na vsak način vzleteti. „Na svidenje! — Na svidenje!“ — Sedel je v pripravljeni avtomobil in se hitro odpeljal.

Vse mesto je bilo na nogah, vse kakor da ima mrzlico. Kdo naj bi govoril kaj drugega kakor o tako zanimivem dogodku? Vojaški poveljnik je osebno izdajal potrebne ukaze in nadzoroval priprave na vezbalšču. Kolci so bili zabiti v zemljo, ves prostor je bil ograjen z vrmi. Policija je odkorakala pred mesto, da varuje red, samo par redarjev je ostalo doma za najnujnejšo službo. Proti večeru je bilo tišote ljudi okrog prostora, kjer se je imel Legagneux s svojim popravljenim strojem spustiti na zemljo. Pričakanje je bilo od trenutka do trenutka bolj nervozno.

Že se je začelo mračiti, aeroplana pa še ni bilo od nikoder. Nastala je tema, pa ni bilo ne monoplane ne Legagneuxa. Ljudje so se že plašili. Če se mu le ni zgodila kakšna nova nesreča. Ko se je pokrila zemlja z gosto temo, so se ljudje polagoma začeli razhajati, župan z mestnim svetom se je vrnil v mesto, vojaški poveljnik tudi. Samo vojaki in policaji so še ostali.

Zdaniilo se je, Legagneux se pa le ni prikazal. Župan je šel v ladjedelnico; morda tam kaj zve od inženirja, ki je letalcu popravljaj stroj. In — zvedel je. Noben inženir ni šel popravljat stroja, nobeni monterji niso bili šli iz električne centrale. Nihče jih ni naročil. Nikakršna dva avtomobila se nista bila odpeljala v Tourcoing... Našli so šoferja, ko je vozil Legagneuxa in ta je povedal, da ga je odpeljal precejšen kos za Tourcoing, tam je dal Legagneux ustaviti, mu plačal voznino in odšel dalje...

„Voler“ se pravi francosko „letati“ pa pa tudi — „krasti“.

Pravijo da so v Calaisu hoteli potlačiti tragikomedijo. Ali taka reč še nikdar ni ostala tajna in tistemu, ki je imel škodo na tak način, so se še vselej smejali. Tako se zdaj smejo dobrosrčnim kavalirjem iz Calaisa. Smejal se je brčas tudi „Legagneux“.

Novi naročniki, ki plačajo naročnino do 8. julja, dobe brezplačno roman „Mat“, kar ga je doslej izšlo v „Zarji“.

*** Nepristranost galiskega ministra.** Iz Krakova, dne 2. julija nam pišejo: Od najvišjih državnih funkcionarjev se že zamore zahtevati nepristranosti v volilnem boju in da ne posegajo v agitacijo s takimi umazanimi sredstvi, kakor to počenja sedanji galiski minister vitez Zaleski, ki agitira za svoje somišljenike s pivom, žganjem ter hoče s terorizmom in drugimi mahinacijami uničiti poljsko socialno demokracijo. Zaleski je bil član Biernothovega kabineta. Točno in vestno torej izvršuje ta minister intencije svojega bivšega šefa. Kako nizko je minister Zaleski padel v politični dostojnosti, dokazujejo plačilne nakaznice, ki jih je delila ta ministrska ekscelencia med poljskim narodom v volilnem okraju Chranow in katere so prišle tudi v roke poslanca sodrugu Liebermanu. Nakaznice imajo naslednjo kratko vsebino: 3 piwa i 4 portoriko. Zaleski.

*** Konstituiranje poljskega kluba.** Kakor se iz Krakova korespondenci „Slavia“ po-

roča, se vrši ustanovna seja poljskega kluba v nedeljo, dne 9. julija t. l. dopoldne v dvorani mestne posvetovalnice v Krakovu. Seji bo predsedoval dosedanj predsednik dr. Stanislaw Laski. V političnih krogih se z gotovostjo pričakuje, da postane bivši minister Bilinski predsednik poljskega kluba. Njegovo kandidaturu bodo podpirali poljski konservativci in poljska ljudska stranka.

*** Nemčija v Maroku.** Nemška vlada je odposlala v maročansko pristanišče Agadir križarico „Panther“; v oficiozni „Nordeutsche Allgemeine Zeitung“ poroča, da ta korak ne zasleduje sovražnega namena, temveč da ima le namen ščititi „življenje in lastnino“ nemških podanikov, naseljenih v južnem Maroku. Po zahtevi španskega notranjega ministra se je v Agadirju izkrcalo 500 nemških vojakov. Ta korak nemške vlade je zbudil v francoski oficiozni javnosti veliko razburjenje. V tem večji meri, ker francoska vlada o razmerah nemške vlade ni bila poučena in je bil francoski poslanik v Berlinu, Cambon, ko je izvedel za ta nastop, naravnost presenečen. Korak nemške vlade kaže, kaj so vredni dogovori meščanskih vlad; najpoprej je očitno prekršila alžesirsko pogodbo francoska vlada, njej je sledila španska vlada in sedaj je priromala še Nemčija. Sodrug Jaurès bere v „Humanité“ hude levite francoski vladi; očita ji, da je s svojo zločinsko politiko v Maroku do skrajnosti ogrozila mednarodni mir in pravi, da ji zdaj ne preostaja drugega, kot da se lojalno pobota z ostalimi udeleženi državami glede razdelitve maročanskega „plena“, ali pa lojalno opusti svojo nelojalno dosedanje politiko.

*** Glasbeni vodja Feliks Mottl** je v nedeljo popoldne v Monakovem umrl. Mottl je bil eden najodličnejših dirigentov sedanjosti in njegova smrt je resnično velika izguba. Rojen je bil leta 1849. V prejšnjih letih je tudi precej komponiral in je imel z nekaterimi deli lepe uspehe.

*** Tolpa nevarnih vlomilcev** je zajela dunajska policija. Vlomilska družba je v zadnjem času vlomila veliko število železnih blagajn; ker so se vsi vlomilci vršili po istem redu, je bilo jasno, da stojijo za vsemi temi vlomilci organizirani zločinci. Glavarja rokovanjske družbe sta bila 23 letni Jožef Frei in 35 letni Gustav Težky. Hišna preiskava v njunih blogih in pri njunih pomočnikih je spravila na dan več tisoč nakradenega denarja, vrednostnih listin, srebrnine itd.

*** Svinja v talarju.** V Temešvarju so zaprl tamošnjega kaplana Deziderja Lambergga, kateheta na samostanski dekliški šoli, ki je obdolžen, da je posilil več osem do desetletnih deklic in jih okužil z nalezljivo boleznijo. Ovačila je kaplana mati njegove žrtve. V Temešvarju se je pred kratkim dogodil podoben slučaj: žalostni junak kaplan dr. Geist je opral svoj zločin s samomorom.

*** Eksplozija v smodnišnici.** V ingolstadski smodnišnici se je iz nepojasnjenih vzrokov razletela nitrilna centrifuga. Buega delavca je ubilo, drugega nevarno ranilo. Poslopje je znatno poškodovano.

*** Eksplozija na bojni ladji.** Med vajami so na bojni ladji „Superb“ eksplodirali ognjeni plini in ubili tri moške.

*** Aretacija lesinskega župana.** Iz Rimma poročajo, da so lesinskega župana, ki je nedavno tega pri demonstraciji prvi streljal na demonstrante, zaprli. Eden izmed ranjencev,

LISTEK.

Anatole France.*

Vojna in mir.

Ne udajamo se mirovnim blodnjam. Z oljkovimi vejicami si ne zastiramo pogleda na človeštvo, vzgojeno v sirovi šoli vojne do svojih sedanjih čednosti. Poglar divjakov, ki je ob prihodu sovražnika skril žene, otroke in živino za sklenjeno vrsto vóz in napadalca obul s puščicami in kamenjem — ta divjak je ustanovil rodbino in občino. Aleksandrove zmage so zasnovale novodobni svet in ustvarile civilizacijo, ki nje sadove uživamo še dandanes.

Vojni ne odrekamo veljave. Toda če je svoj čas bila potrebna, je sedaj izgubila pravico do življenja. To trdo, resnično dejstvo uhaia mnogim opazovalcem samo zato, ker je neizmerno in ker ga premnoge oči ne morejo popolnoma obseči. Ampak poglejte: naselnike, zemljo in zemeljske prideleke, živino, žito, sirovine in obrtne izdelke, svetel denar in kredit — vse to, kar stvarja blagostanje narodov in silo plemen, vse to so svoj čas dobivali s silo. Danes je vse to predmet dogovorov med narodi na enaki stopnji civilizacije. Res je, da morajo le prepgostoto nižje razvita plemena plačevati račun. Ampak očitno je, da taka kruta zloraba nima večnega obstanka. Med kulturno enorodnimi narodi se vzlic medseboj-

nemu tekmovanju in vzlic nezaupljivosti od dne do dne, prostovoljno ali neprostovoljno, v čezdalje večji meri urednjujejo medsebojni dogovori.

Razstoča masa občil in izmenjevalnih sredstev, neizogibna solidarnost trgovskih in finančnih trgov, naglo napredovanje mednarodnega socializma proletarske zveza, — vse to skoro neopaženo pripravljajo združitev narodov vsega sveta.

Vesoljni mir napoči enkrat, ne ker so se ljudje poboljšali — tako upanje nam ni dovoljeno —, temveč zato, ker jim ualže nov red, nova veda, nove gospodarske nujnosti, ki nastajajo in rasto pred nami, mirovno stanje, kakor so jih svoj čas pogoji lastnega obstanka posajali v vojno stanje.

Strah me je „srčnih presenečenj“ in vse čuvstvene sugestije zametujem. Zgine naj mir, če ponižuje človeštvo! Zgine naj vojna, ki danes ne more več popravljati izgube in škode, ki je povzročila zmagovalec. Zgine naj vojna, zakaj in d u s t r i j a je postala velika in edina zmagovalka.

Mir! Človeštvo vseh dob je koprnelo po njem. Prav nič ne zardevamo, ko stremimo po njem — najboljše pred nami je navdajalo to hrepenenje. Želja izraelskih prerokov in atenskih in rimskih pesnikov je bila, da se med pretope in prekujeje v pluge. Taka je želja najboljših in najlahtnejših duš moderne dobe. Še več: vse vojne so služile dosegi miru. Usojene je vojni, da v svojem zmagoslavju pogine. Naj le pogine za zmerom!

Narodi, spominjajte se, koliko moči, gorja in slave vam je donasala in zevite jo v njen škrlatisti prt! Osvobodeni izpod njenega suženj-

skega jarma, ne iščite slave in bogastva v dnevnih zmagah, marveč v miru, ki je edina trajna zmaga!

Kdo bo objokoval mrtvo? Če je med vami kdo, ki jo bo — nasičen od mračne teologije — pogrešal, ki jo bo kot šibo božjo pričakoval in ki gleda v krvavih bitvah daritev vsečno bogu vojnih trum — temu ne odgovorjam.

Ali se mar bojite, da z vojno ubijete pogum, vztrajnost, samozatajevanje, najponosnejše čednosti, kar jih premore človeško srce? Ne! Tudi umetnosti v miru, veda — čista, razglobljajoča kakor tudi praktična, osebnim in družabnim potrebam služeca veda — in dela človeške civilizacije vzbujajo energijo, bodre pogum in porajajo junake. Sedanj čas ni ugoden, da bi dvomili o tem, nanj čas, ko mirno osvojevanje zračnih prostorov neusmiljeno terja žrtve med najvnetejšimi in najneustrašnejšimi.

Pomirijo naj se oni, ki mislijo, da so trde izkušnje potrebne za krepitev srca. Tudi če utihnejo bojne trombe, ki kličejo plemena na krvavo klanje, ne nastopi za človeštvo nevarnost, da zadremlje v razkošju nove zlate dobe. Astraja ne bo stopila z zodiaka, da zabava ljudi o blaženem brazdelju večne pomladi in iz starih hrastovih debel se ne bo v potokih razlival med. Delo, trdo delo bo slejkoprej potrebno nesrečnemu človeštvu. Ali nima celo umetnost, umetnost, ki je kakor čisto veselje in jasen smeh — svojih mučnikov, ali ne terja od tistih, ki se ji posvečajo krutih, časih tudi krvavih žrtv?

Če je boj za smrt nevaren, ne nudi boj proti smrti nič manj strašne nevarnosti. Spomin zdravnikov, učencakov, iznajditeljev, vseh plemenitih ljudi, ki so poginili lajšajoč soljudi, mi je priča.

In če že govorimo o vojskah, ali ne trpi velika delavska vojska utrujenosti in pomanjkanja, ali ne visi v večni nevarnosti, ali ni izpostavljena ranam in nenaravni smrti? Delavska vojska, ki gradi in vzdržuje s svojimi rokami čudežno stavbo naše civilizacije:

Obdelovalci zemlje in rudnikov, kovine in kamna, mirna in dobrodelna vojska, ki doprinese v temi vsak trenutek čudeže udane požrtvovalnosti, moči in neustrašenosti! Ali ne go ta vojska imela zmerom — oh, tudi ob voljnem miru! — svojih junakov in svojih žrtv?

In vi, poslednji zvesti prijatelji vojne, ki jo ljubite, ker jo smatrate za plemenito, za čisto in za junaško in ki jo hočete okrasiti zaradi pravične stvari, kot da ne bi hkrati služili pravici in krivici — vi, ki se pred vami uklanjam, ker ste odkriti in lojalni, ohranite v svojih sreih spomin na njene stare kreposti, ki jih je imela kot svetovna razsojevalka. Z mečem si je vojna pridobila svoj zvišeni glas. Jokajte in tožite! Meča ni več! Sytel meč ki je ustvarjala takorekoč pravico hrakrosti, je nadomestila draga metalurgija in prutehnika, ki podrejuje srčnost državljnov bogastvu narodov. Bellona ni več vojnica. Kovinska fabrikantka je, velika industrijalka, ki izmika sirovino in orodje miru in kulture in ga pokončuje zaradi lastnega dobička. Ljudje, obrnite ji hrbet!

Ljudski zastopniki, narodni poslanci, državljani, proletarci obeh svetov, združite se, ustavite se železni blaznosti, ki je strašnejša od bojne groze. Združite se, da zatrete zločinsko norost oporoževanja, da otmete svet iz krempljev zla, ki je smrtonosnejše od vojne: iz krempljev oboroženega miru!

* V proslavo desetletnice po mirovni konferenci v Haagu se je vršila 28. junija t. l. v pariškem „Troka-deru“ slavnosten večer; ob tej priliki je imel slavni francoski pesnik Anatole France (leg. France) vznesen nagon, ki ga v sledečem objavljamo.

ki je kmalu nato zdihi, je bil zadet od dveh krogelj iz županovega samokresa. Na podlagi rezultatov, ki jih je podala obdukcija, so župana zaprli in se bo moral zagovarjati pred sodiščem zaradi uboja.

*** Napad na vlak.** V Pensilvaniji blizu jezera Erie je deset maskiranih roparjev napadlo železniški vlak. Iz telefonskih stebrov in železniških tirov so napravili barikado pa so neprenehoma streljali na prihajajoči ekspresni vlak, ki se je moral ustaviti pred napravljeno zapreko. Ko so imeli, kar so hoteli, so s streljanjem prisili potnike, da so se vrnili v vagon, pa so izginili v bližnji gozd.

*** Odkritje radijevega vreleca.** V Brambachu na Nemškem so odkrili radijev vrelc, ki vsebuje največ radija, kar jih doslej poznajo.

*** Milijonarjeva palača.** Predkratkim je bila dograjena na svetovno znani peti aveniji v Novem Yorku razkošna palača premogarskega kralja Clarka. Popisi tega dvora, ki jih podaja njunjsko meščansko časopisje, se kažejo kakor iz pravljice iz tisočletne noči. Pod zemljo je urejen velikanski plavalni basen ves v marmorju, dalje turško kopališče, ogromne obokane vinske kleti, najmodernejša hladilnice za jedi itd. V parterju je prostrana veža v dragocenem bronu, mogočna sprejemna dvorana, monumentalno stopnišče, hladilne in igralne sobane. V ozadju je avtomobilska shramba, ki je neposvečen obiskovalec niti ne opazi. V prvem nadstropju je umetniška galerija, dvorana za skulpture, velik sprejemni salon, ki izgleda kakor z najredkejšimi orhidejami in čudežnimi rožami obdani vrt, dalje jedilnica, ki nima niti kraljevskih palačah primere. Umetniška galerija je združena s kabinetom za fajnse, v katerem so postavljene najdragocenejše kineske in japonske vaze. Salon v slogu Ludovika XIV. je preoblečen z lesom, hodnik z merilendskim in ruskim marmorjem. V umetniški galeriji se nahajajo orjaške orgle, ki imajo piščalke izpeljane po vsej dvorani in ki so same stale pol milijona. — Davčna oblast je cenila čarobni grad modernega Kreza na osemnajst milijonov kron. Značilno za kapitalistično družbo je, da mož, za katerega gara za nesramne mezde v mokrih montaških rovinah na tisoče zaničevanih Huncov in ki z njihovimi žulji lahko dovoljuje tako brezmejno razkošje, da ta mož neče odrajtati svojega hišnega davka brez pravde.

DOMAČE VESTI.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Škofu Jegliču** je vendar treba mnogo odpustiti, zakaj od moža, ki živi z vsem svojim duhom v davno minuli preteklosti, se res ne morejo zahtevati nazori dvajsetega stoletja. Zdej prihaja namreč na dan, da je za gospoda Antona Bonaventuro svet običal v tisti za druge ljudi davno pozabljeni dobi, ko je Avstrija imela konkordat z Rimom in stala popolnoma pod papirjevo kurateljo. To je prišlo na prav zanimiv način na dan. Liberalni kandidatje pri državnozbornih volitvah so se čutili užaljene vsled Jegličevega pastirskega lista, ki je bil sestavljen v znanem robatem tonu ljubljanskega škofa. Čutili so se užaljene, pa so šli tožiti Jegliča. Tu pa se je Anton Bonaventura začudil. Kaj smo na Francoskem ali Portugalskem, da bi klicali katoliškega škofa pred posvetno sodišče, pred sodnike, o katerih se ne more vedeti, če niso nazadnje še kakšni brezverci? Škof Jeglič je vložil ugovor proti tožbi, čenjega je le pred cerkvenim sodiščem mogoče tožiti. To je bilo enkrat res, v tisti blaženi dobi konkordata, ko je stal vsak duhovnik nad zakonom. Ali gospod Jeglič je pozabil, da je to bilo enkrat in da tega ni več, pozabil, da velja državni zakon za škofa prav tako kakor za delavca. Morda ni nikoli vedel tega in tako je umljivo, da so njegova pastirska pisma, njegovi dekreti, njegovi napadi na neklerikalne stranke in ljudi vedno taki, kakor da imamo v Avstriji še konkordat. Ali ker se piše letos leto 1911, ne bo pomagalo nič drugega kakor da se milostljivi gospod knezškof nauči še tisti kos zgodovine, ki ga doslej ne pozna. Zakaj v dvajsetem stoletju se ne more več živeti v predkonkordatni dobi.

— **Pekovski mojstri**, namreč tisti, ki se niso hoteli pobotati z delavci, uživajo pri vsem meščanskem časopisju v Ljubljani simpatije. Tako smo storiili „Slovenec“ pravzaprav krivico, da smo samo njega omenili, da je objavilo klobasarijo „Zadruga“. „Slov. Narod“ jo je le potisnil na drugo mesto in objavil kot „Poslano“; večeraj pa je prišla tudi še „Laibacherica“, ki se je menda zbalala pekovske nemilosti. Kadar bodo zopet kakšne volitve, bodo že spet vse stranke zagotavljale delavcem svojo ljubezen. Kadar so delavci v tako opravičenem boju, kakršen je sedanj pekovski strik, je pa vse, krščansko in nekrščansko, slovensko in nemško lepo združeno zoper delavce. Zakaj da je poslano „Zadruga“ naperjeno zoper delavce, morajo razumeti tudi slavne meščanske redakcije in tako veliki in na svojo velikost ponosni listi, ki pač njeesar ne izgubijo, če bi se nekoliko informirali o razmerah v pekarnah. Toda kdo naj dvomi, da so tej gospodi najbolj odušurjeni

mojstri bližji od najbolj izkoriščanih delavcev? Pri volitvah so delavski glasovi pač dobri! Čim več jih je, tem bolje. Zdej pa ne gre za volitve, ampak za podjetniški žep in tu se drugače govori, kaj ne?

— **Slovenski in nemški pekovski mojstri** so prav lepo združeni v boju proti pekovskim pomočnikom. Pa nismo še v nobenem narodnem listu čitali, da bi to bilo narodno izdajstvo. Čudno, da je le za delavce greh, če se mednarodno organizirajo. Dobro bo, če si delavci zapomnijo to dvojno moralo za tisti čas, ko jim bodo častiti narodnjaki zopet očitali mednarodnost kot brezarnost in protinarodnost.

— **Pekovskim vajencem**, ki se ne dajo izrabljati za stavkokaze, žugajo posamezni policijski organi, da jih bodo poslali po odgovor domov. Zdej bi res že radi vedeli: Ali je policija zato, da varuje zakon, ali zato, da ga krši? Kdaj se je policija brigala za to, če ravna mojstri z vajenci tako kakor bi po zakonu, po obrtnem redu in po učnih pogodbah morali ravnati? Še nikoli nismo slišali, da bi bila policija varovala pravice vajencev proti mojstrom. Po kakšni pravici hoče varovati — ne pravico, ampak protipravne zasebne interese mojstrov proti vajencem? Da ne gre zdej za nauk, pove že zdrav razum, tudi če ne bi človek poznal navad in šeg v pekarijah. Kaj in kako pa naj te vajence uči, kadar je stavka? Kdo pa naj ga poučuje, če ni pomočnikov v delavnici? Vajenci pa so v pekarijah za vajo, ne pa da bi morali opravljati delo namesto pomočnikov, zlasti še ponoči. Policija menda ni agentura za stavkokaze in če smo pred zakonom res vsi enaki, tedaj morajo biti policijski interesi vajencev ravno tako sveti kakor interesi mojstrov. Ne zahtevamo od policije protekcije za delavce in vajence, pa tudi protestiramo, da bi dajala protekcijo podjetnikom.

— **Nečuvno postopanje.** Pretečeni mesec se je vršila v ljubljanski tobačni tovarni zdravniška vizitacija invalidov, ki se nahajajo začasno v pokoju. Pri letošnji preiskavi se je izvrševal na bivše tobačne delavke pritisk, kakor še nikdar poprej. Državni zdravnik g. dr. Pregel je hotel; da gredo kratkoma vse invalidinje nazaj v tovarno. Mnogim je rekel: Ali vas ni sram, ko ste tako mlada, pa ste že v pokoju! Ni nam znano, ali je imel g. doktor kak višji ukaz, da je izvrševal tak pritisk, zdi pa se nam, da so se gospodje obrnili na napačni naslov, če mislijo, da bodo pri tobačnih delavkah napolnili državne blagajne. Gosp. dr. Pregel je gotovo že bil v Gradcu, pa je lahko videl, da je tam mnogo preveč vojaških pensionistov, ki v resnici prav po nepotrebnem vlečejo ogromne tisočake. Če se hoče prikupiti navzgor, naj opozori finančni erar na koritarje, ki jih je tudi v Ljubljani dovolj. Mi bomo za deva začasno vpekojenih tobačnih delavk posvetili vso pozornost in v slučaju potrebe storili vse korake, da bo takim šikanam enkrat za vlej konec.

— **Kako znajo klerikalci.** Somišljenik delavcev nam piše: Na dan volitev v državni zbor je pridržala na dvorišče naše delavnice lepa kočija. Opazoval sem skozi okno, kaj bo sedaj. Iz kočije sta stopila dva gospoda z belimi nageljčki in zginila v revnem stanovanju neke delavčeve družine. Pet minut pozneje pa sta podpirala gospoda bolnega delavca, ki je oprt na bergele komaj premikal noge. Imel sem občutek, da klerikalizem le ni tak kakor se slika. Taka ljubezen do delavca-pohabljenca! Ko sem šel opoldne h kosilu, sem videl med živahnimi uličnim vrvenjem siromaka, ki se je počasi ob bergljah preklinjaljeva pomikal naprej. Bil je oni delavec, ki se je dopoldne tako imenitno peljal na volišče. Takrat pa sem imel drugo čustvo: Dokler reveža rabite, ste usmiljeni ž njim. Kadar pa je oddal svoj glas, pa pojdi sam in bog te obvari.

— **Nočna služba ljubljanskih lekarn.** Tekoči teden opravljajo nočno službo sledeče lekarnice: Bohinec na Rimske cesti, Levstik na Resljevi cesti in Trnkoz na Mestnem trgu.

— **Nezgoda.** V soboto popoldan je delavec Franc Zore trdke Iv. Ogrin pri napravljanju min za polaganje dinamitnih patron v tuk, deželni bolnici težko ponesrečil. Njegovemu tovarišu, ki je zabijal klin v zid, je omahnila roka, da je udaril Zorca s tolkačem po komolcu desne roke in zdobil kost. Ponesrečeni se nahaja v bolnici.

— **Težki železniški nesreči.** 2. t. m. je med postajama Litijo in Savo vlak št. 860 povozil 3letnega otroka, ki se je igral na železniškem tiru in ga težko poškodoval na nogah in na glavi. — Večeraj popoldne pa je padel z vlaka 1715 blizu Dovj nek potnik; težko poškodovanega so prepeljali ponoči v Ljubljano.

— **Železniška nezgoda.** Na litjski postaji je železniški stroj pahnil sprevodnika Ignacija Kuharja in ga težko poškodoval na dnu roki.

Štajersko.

— **Nemškonačionalni denuncijant.** Iz Brezice nam pišejo: Eden izmed najsrditejših volilnih bojev, kar se jih je vršilo na Štajerskem, je bil gotovi oni med sodrugom Horva-

tekem in nemškim nacionalcem Markhlom. Po posameznih okrajih so nastopali nemški nacionalci naravnost ostudno. Najprimernejše sredstvo jim je bilo umazano denunciranje naših sodrugov, ki so zato imeli vsak hip opraviti z orožniki zaradi „prepovedane“ kolportaze volilnih oklicev. Orožniki so šli seveda takim denuncijantom radi na roko in so storili vse, da ugodijo željam raznih individuev. Ponekod še plakiranje shodov ni bilo dovoljeno. Naši meščanski nasprotniki so pač mislili, da je najboljšje, če se socialnim demokratom zabrani vsako gibanje med ljudstvom. Ampak sodrugi se niso dali oplasiti in so šli še z večjo vneto v boj za svojega kandidata. To pot sicer še ni zmagal, dobil je pa toliko glasov, da je precej upanja, da bo prišla prihodnjič v tem okraju socialnodemokratska kandidatura prav resno v poštev.

— **Ribnica na Pohorju.** Iz našega kraja pride malokdaj kaka novica v svet. Ampak to ni znamenje, da spimo, temveč smo trdno na delu za delavsko organizacijo. Delavci s kamnom so pri nas že vsi organizirani. Tudi lesni delavci prav dobro napredujejo, le da je pri teh bolj težavno, ker jih je veliko, ki delajo po cele tedne v gozdovih. Letos se je pri nas prvič praznoval prvi majnik bolj skromno sicer, ampak nad vse prisrčno. Bil je res ginljiv prizor, ko je prvič v teh gozdovih plapolala rdeča zastava. Kdo bi si pred letom to mislil! Ko se je zaigrala delavska himna, da je odmevalo od gore do gore, so mnogim stopile solze v oči in delavci so se kar od veselja objemali. Opoldne smo imeli pri Pitačniku skupen obed, po obedu pa javen ljudski shod, na katerem je govoril sodrug Koemur iz Ljubljane. Veselje je trajalo do večera in ni se zgodilo prav nič, kar bi motilo slavnost. Godbo so oskrbovali sodrugi iz Mute. Slavnost je povečala streljanje iz topičev, da je odmevalo, kakor bi grmeli pravi topovi. Delo v kamnolomih je popolnoma počivalo. To poročilo je sicer nekoliko zakasnelo, ampak pošiljamo vam je vseeno, da bodo sodrugi po drugih krajih videli, da se tudi mi veselo gibljemo. „Zarj“ smo z veseljem pozdravili in upamo, da se bo pri nas popolnoma udomačila. Vsem sodrugom v Ribnici bodi priporočeno, da si jo naročijo. Naročnina stane za en mesec samo 1 K 50 vin., kar lahko vsak zmora. Vsak delavec naj jo ima. Prihodnji prvi majnik bo še lepši.

— **Na Loki pri Zidanem Mostu** so začeli graditi železniško postajališče. Meseca septembra ga izroče prametu. To je bilo že zelo potrebno, ali Loka ni dovolj klerikalna, pa zato tudi ni našla milosti v klerikalnih očeh. Tudi na Blanci nameravajo napraviti postajališče.

Delavsko gibanje.

— **Zidarska stavka** je v soboto izbruhnila v Gorici. Zakrivilo so jo delodajalci s svoje brezprimerno ošabnostjo. Zidarske razmere v Gorici so že davno postale neznošne. Ali ko niso imeli delavci nobene organizacije, se niso mogli geniti. Ko so se organizirali, so pa občutili, da ne more iti v starih razmerah naprej. Ni davno, kar so bili stopili v stavko, ki pa se je končala, ker so delodajalci ponudili pogajanje. Zidarske razmere glede na zboljšanje plače in skrajšanje delovnega časa so bile skromne. Toda delodajalci so le hoteli profitirati časa. Delavci so zahtevali odgovor do konca junija, a mojstri so jim dali tak odgovor, ki ni bil nikakršen. Vsled tega so zidarji v soboto stopili v stavko ter so priredili po mestu demonstracijo, ki je napravila velik vtisk.

— **Železničarska podružnica** v Ljubljani za južno železnico je imela sinoči v gostilni „International“ svoj redni letni občni zbor ob dokaj obilni udeležbi podružničnih članov. Ko je načelnik sodrug Gale podal poročilo o podružničnem delovanju vohče, drugi podružnični funkcionarji pa poročila o delovanju podružnice v posameznosti, je občni zbor volil za prihodnjo dobo novo načelstvo, in sicer za načelnika sodruga Hirsja in za podnačelnika sodruga Forstnerja. Po končanem volitvah je železničarski tajnik sodrug Kopač poročal o ravnokar končanem centralnem občnem zboru društva, ki je zboroval od 25. do 29. junija na Dunaju, o katerem na drugem mestu prinašamo poročilo. Sodruga Kopač je člane spodbujal k novemu delovanju za organizacijo spričo tako važnih železničarskih vprašanj, ki bodo na dnevnem redu novoizvoljenega parlamenta. Kako se bodo ta vprašanja rešila, je predvsem odvisno od moči organizacije, katere naloga bo kakor en mož stati na bojišču za pravice, za katere se bo bojevali socialno demokratičnim zastopnikom v parlamentu. Predavanje sodruga dr. Tomšiča o železničarskih določilih v predlogi novega kazenskega zakonika je moralo vsled poznega časa izostati. Ob pol 11. je zaključil sodrug Gale zborovanje s pozivom na člane, da podpirajo strankino časopisje s tem, da se vsi člani do zadnjega naroče na „Zarj“. — Podrobnejše poročilo še prinesemo.

— **Za III. strankin zbor** socialne demokracije v Bosni in Hercegovini, ki bo dne 1. in 11. julija v Sarajevu, predlaga stran-

kino vodstvo sledeči dnevni red: 1. Otvoritev zbora: a) konstituiranje, b) volitev verifikacijskega odbora; c) volitev kandidacijskega odbora; d) končna določitev dnevnega reda. 2. Poročilo glavnega odbora; a) o delovanju poročila sodrug Sreten Jakšić; b) o blagajni poročila sodrug Rajko Zemva; c) za kontrolno komisijo poročila sodrug Panto Krekić. 3. Kolonialna politika, poročevalec sodrug Dušan Glumac. 4. Organizacija stranke, poročila sodrug Sreten Jakšić. 5. Strankarski tisk, poročila sodrug Branko Hrisafović. 6. Komunalna politika, poročila sodrug Franjo Rauber. 7. Volitev glavnega odbora in kontrolne komisije. 8. Raznosterosti. Kongres se otvori v ponedeljek 10. julija ob 8. do 9. dne v „Društvenem domu“. — Dan poprej ima strokovna zveza za Bosno in Hercegovino svoj zbor. Med drugim je tudi delavsko zavarovanje na dnevnem redu.

Umetnost in književnost.

Borba, polmesečna revija, ki jo izdaja srbska socialna demokracija, ima v 12. zvezku sledečo vsebino: Sava Muzikravić: IX. partijski kongres; Plehanov: Francuska drama i francusko slikarstvo u osamnostem beku sa gledišta materialističnog shvatanja istorije; D. G.: Pred borbom u Bosni i Hercegovini; Karl Kautsky: Republika i socialna demokratija u Francuskoj; D. Tucović: Privredno-politiški pregled; sindikalni pokret u 1909. — Feljton Borbe: Roberts Bracco: Novorođenje; Vladimir Vidić: Roblje.

ZADNJE VESTI.

Pameten govor v državnem železniškem svetu.

Dunaj, 3. julija. Predsednik dr. pl. Röll je pozdravil železniški svet kot vodja železniškega ministristva in potem nadaljeval: „Ob tej priliki bodi mi dovoljeno nekaj besed o oddajanju mest v železniškem ministristvu. Povedati je treba enkrat, da bodi v prvi merodajno strokovno znanje in izkušnost na širokem polju tehničnih in tarifarnih železniških razmer. V imenu državnega železniškega sveta naj izrečem, da nam je čisto vseeno, kakšne narodnosti je minister ali pa voditelj železniškega ministristva; predvsem naj bo temeljit strokovnjak, ki ne stoji preveč pod vplivom vsakokratnih političnih struj.“

Schönaicha ostane.

Dunaj, 4. julija. Z ozirom na poročila o odstopu vojnega ministra barona Schönaicha zatrjujejo vladni krogi, da so vse govorice o demisiji vojnega ministra prazne izmišljotine.

Sklicanje državnega zbora.

Dunaj, 8. julija. Po današnji izdaji ministrskega predsednika barona Gautscha, ki je trajala poldrugo uro, se je razglasila vest, da bo državni zbor sklican na ponedeljek 17. t. m.; prestolni nagovor, s katerim se je ministrski svet pečal že minulo soboto, bo imel cesar 18. t. m. v cesarskem dvoru. Poletno zasedanje bo jako kratko in bo trajalo le dva do tri tedne. Poslanska zbornica bo v tem času rešila formalne zadeve, volitev predsedstva, odsekov in delegacije. Dalje bo vlada predložila parlamentu vse cesarske naredbe, izdane na podlagi § 14. v ustavno odobritev. Končno bo še predložila zakonske predloge o bančni, brambni aeformi in o socialnem zavarovanju.

Iz češkega tabora.

Brno, 3. julija. Danes se je tukaj vršilo posvetovanje čeških poslancev, ki niso pristopili češkemu klubu in ki bodo v novi zbornici tvorili lastno zvezo. Poleg poslancev moravske napredne ljudske stranke, ki je pod vodstvom dr. Stranskega, so bili vabljeni tudi poslanci Kalina, Bunar, Vodnansky, Prašek in Zahradnik.

Iz ogrskega državnega zbora.

Budimpešta, 3. julija. Lovasz (Juthova stranka) ostro kritizira brambno reformo in izjavlja, da je neodvisna stranka trdno odločena, da izjalovi uzakonitev brambnih predlog. — Ivanka (Košutovec) kaže na naraščanje vojnih izdatkov, ki onemogočajo državi izvrševanje kulturnih nalog.

Hejni konflikt.

Turin, 3. julija. „Stampa“ poroča iz Veenze, da je pred nekaj dnevi nekaj avstrijskih avstrijskih vojakov pod vodstvom častnika pri Cma Mandriste prestopilo italijansko mejo. Vojaki so na italijanskih tleh zgradili leseno barako in premaknili mejo. Oddelek italijanskih vojakov pod vodstvom stotnika Bellanghia se je podal na lice mesta in popravil zopet mejo.

Novi arhaki kabinet.

Belgrad, 3. julija. Kralj se je posvetoval z voditeljema obeh radikalnih skupin,

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo Tolstovrško slatino, ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kisljaka. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi. Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško, kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. **Svoji k svojim!**

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

skladišče oblek domačega izdelka za gospode in dečke. — Velika izbira tu- in inozemskega blaga za obleke po meri. Solidna postrežba. - Vedno nizke cene.

Pasićem in Davidovićem in poveril predsedniku narodne skupščine Andreju Nikoliću se stavo koalicijske vlade.

Vstaja v Albiji.

Carigrad, 3. julija. Časopisje poroča, da se je uklonilo 15 Malisorejev. Vrhovni poveljnik Torgut Šefket paša je pooblaščen, da dovoli Malisorejem, ki se podvržejo, vse olajšave in da jih brani pred napadi upornikov.

Velika vročina v Novem Jorku.

Novi Jork, 3. julija. Po vsej deželi vlada najhujša vročina. V Novem Jorku je umrlo 10, v Chicagu 5 ljudi za solnčarico. Na stotine ljudi je na cesti obnemoglo, mnogo jih je med kopanjem utonilo. Na tisoče prebivalcev tabori v javnih nasadih in na obrežju.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Poletno stanovanje

obstoječe iz dveh sob in kuhinje se odda v Zapužah.

Več se poizve pri upravnistvu „Zarje“.

10 zapovedi

za zdravje in 10 zapovedi za kmetovalca, vsake posebej tiskane, dobi vsak človek zastonj v lekarni Trnkoczy zraven rotovža v Ljubljani. V tej lekarni se tudi oddajajo zdravila p. t. članom okr. boln. blagajne v Ljubljani, bol. zavodu c. kr. tob. tovarne in bolniške blagajne južne železnice.

Sodrug v Trstu dobe „Zarjo“ tudi v kavarni „Unione“.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna K 18.—
polletna „ 9.—
četrtletna „ 4.50
mesečna „ 1.50
za inozemstvo celoletno „ 30.—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 6 vln. v administraciji in tobakarnah.

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravištvo „Zarje“ v Ljubljani.

Delavci sodrugi! Spominjajte se volilnega in tiskovnega sklada!

Tobakarne ozir. prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.
Ficke, Kasel Silos pred rhodom v prosto luko.
Moze, ulica Miramar 1.
Magnolo, ulica Belvedere.
Kichel, ulica Montorsino.
Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boccacio št. 25.
Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).
Pipan, ulica Ponte della Fabra.
Gramaticopulo, Piazza Barriera.
Bruna, ulica del Rivo.
Raitinger, Riva Grumola št. 20.
Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.

Restavracija „International“

na Resljevi cesti št. 22

v neposredni bližini južnega kolodvora.

Vedno sveže pivo, dobra dolenska vina kakor tudi gorka in mrzla jedila.

Na razpolago je vrt s kegljiščem in vsi slovenski, nemški, italijanski delavski listi. Shajališče sodrugov!

Na prijazen poset vabi

Marija Petrič,
gostilničarka.

Sodrugi! Agitirajte za socialno demokratično časopisje! Vsak sodrug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarjo“.

Preklicna izjava.

Podpisani Oroslav Slapar, krojaški mojster v Udmatu, Ravniharjeva ul. 13, obžalujem, da sem dne 20. junija na cesti pred Konsumnim društvom za Ljubljano in okolico v Udmatu vpričo več oseb sumničil g. Etbina Kristana, da je od liberalcev prejel nekaj tisoč kron za to, da so soc. dem. glasovali pri ožjih volitvah za dr. Ravniharja. To sumničenje kot neosnovano preklicujem in se zahvaljujem gospodu Etbinu Kristanu, da mi je na mojo prošnjo to žalitev odpustil in ni storil sodnih korakov.

V Ljubljani, 28. junija 1911.

Oroslav Slapar, l. r.

„SLAVIJA“ VZAJEMNO ZAVAR. BANKA V PRAGI,

ki je največji slovenski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, bodisi za življenje, proti požaru, proti ulomu ali pa proti razbitju stekla in ogledal, le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarife za preskrbljenje za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Banka „Slavija“ je res slovenska zavarovalnica z vseskozi slovensko-narodno upravo. Življenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadle. Omotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in usamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond K 54.000.000 — jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.495.719.—. Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 109.356.861.—. — Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prosto

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“
VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

Najbolj varno naložen denar!

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa do 31. dec. 1910 nad 564 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog:
nad 40 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
nad 1.200.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, Prešernova ulica št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po 4 1/4 % brez odbitka. Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in z vso davčno močjo. Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija z vloženim denarjem.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa

kreditno društvo.

Posoja na zemljišča po 5 % in proti poplačevanju dolga po najmanj 1/4 %. Dolжник pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Vabilo

na

redni občni zbor

delegatov okrajne bolniške blagajne v Ljubljani

ki se ima vršiti dne 11. julija 1911 ob 8. uri zvečer v veliki dvorani „Mestnega doma“ na Cesarja Jožefa trgu.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelnikovo.
3. Poročilo blagajnikovo o računskem zaključku za leto 1910.
4. Poročilo nadziralnega odseka.
5. Volitve: a) upravnega odbora (8 članov in 4 namestnikov iz skupine delojemalcev ter 4 članov in 2 namestnikov iz skupine delodajalcev; b) nadziralnega odseka (6 članov in 4 namestnikov iz skupine delojemalcev ter 3 člane ter 2 namestnikov iz skupine delodajalcev); razsodišča (6 članov volijo odposlanci-delojemalci, 3 članov in 2 namestnikov pa celokupni občni zbor).
6. Raznoterosti.

§ 30 blag. pravil: Občni zbor je sklepčen, ako je pričujočih vsaj 30 članov, ki se po pravilih smejo udeleževati občnega zbora. Kadar ne pride toliko udeležnikov, vrši se eno uro pozneje nov občni zbor z istim dnevnim redom; ta občni zbor je sklepčen ne glede na število udeležnikov.

Okrajna bolniška blagajna ljubljanska.

V Ljubljani, dne 1. julija 1911.

Načelnik: F. Bartl.

Opomba: Brez legitimacije ni nikomur dovoljen pristop na zborovanje (§ 29 blag. pravil.